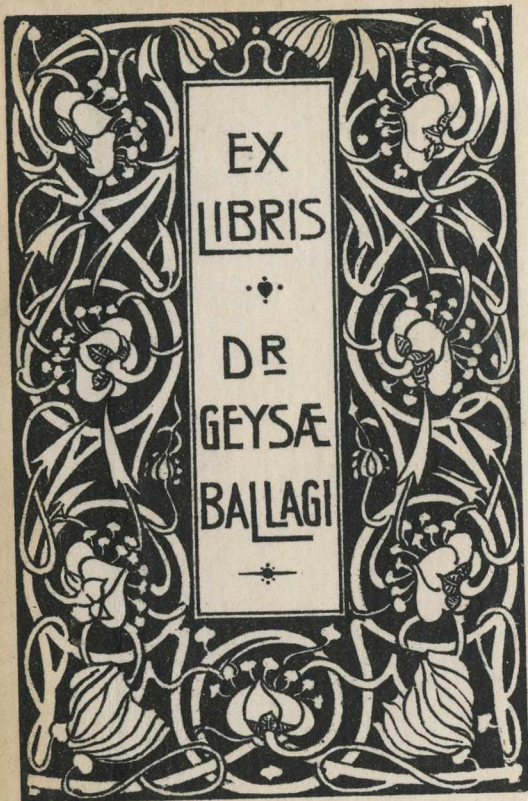

Politikai
röpiratok

114.

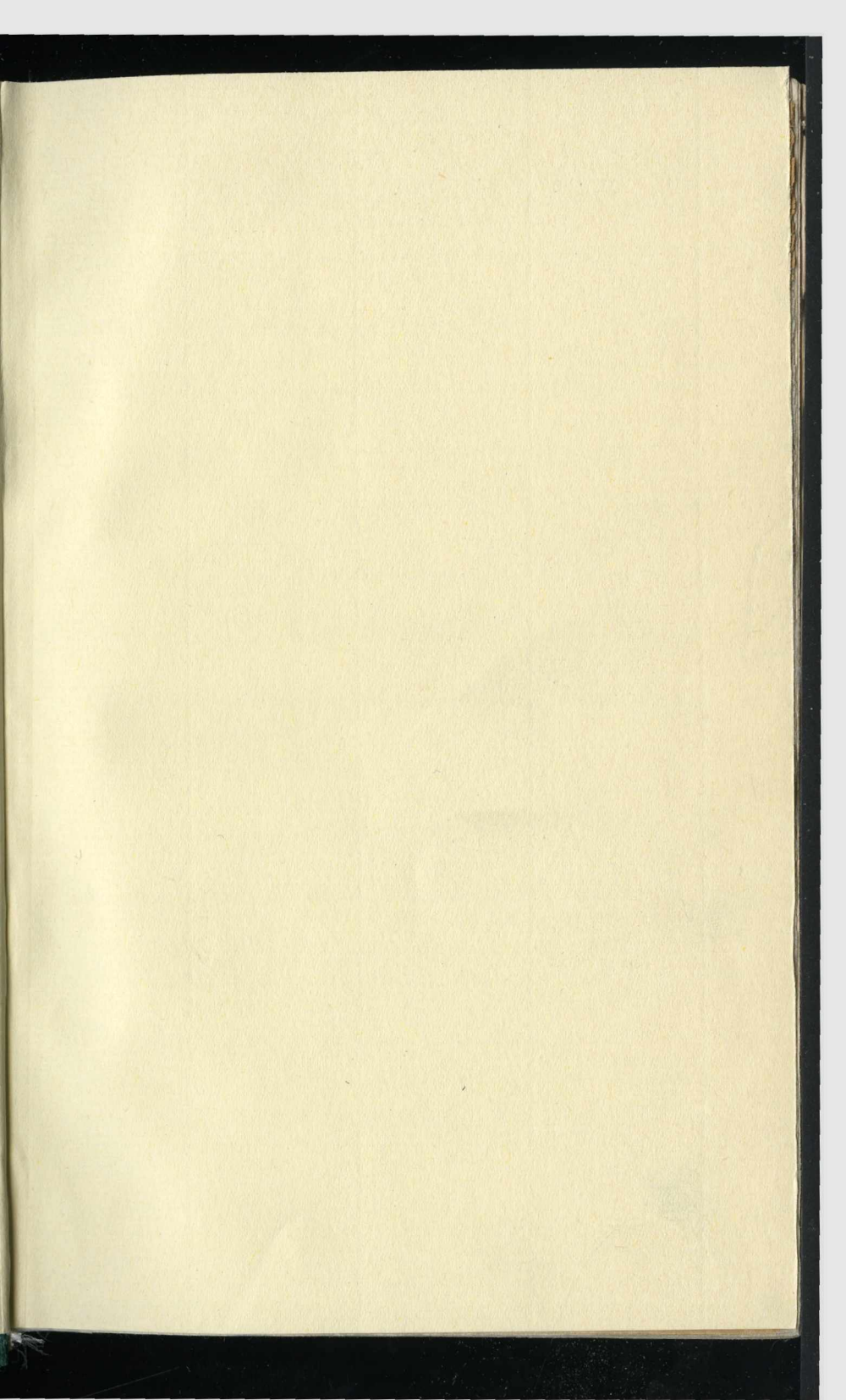

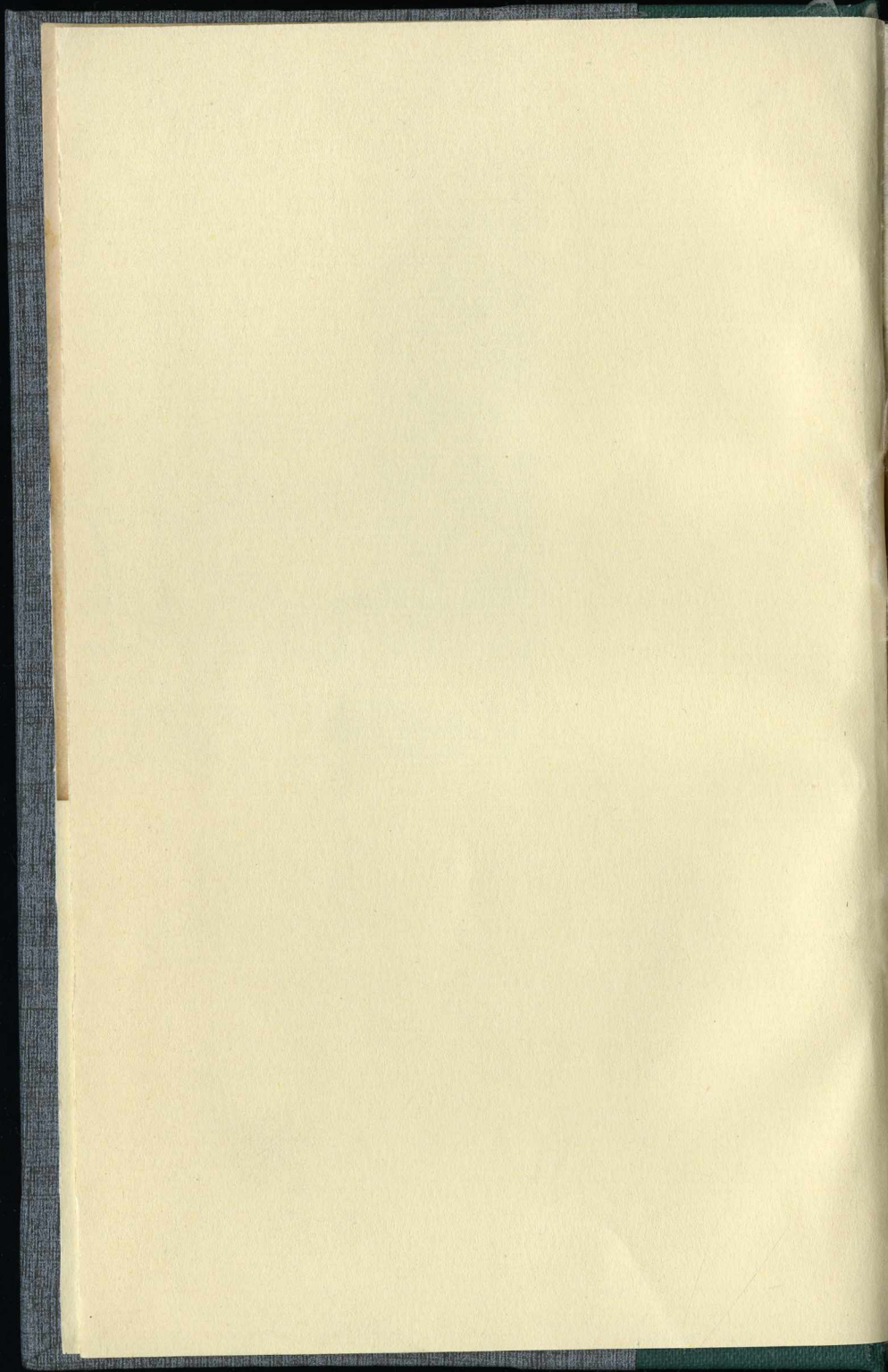
EX
LIBRIS

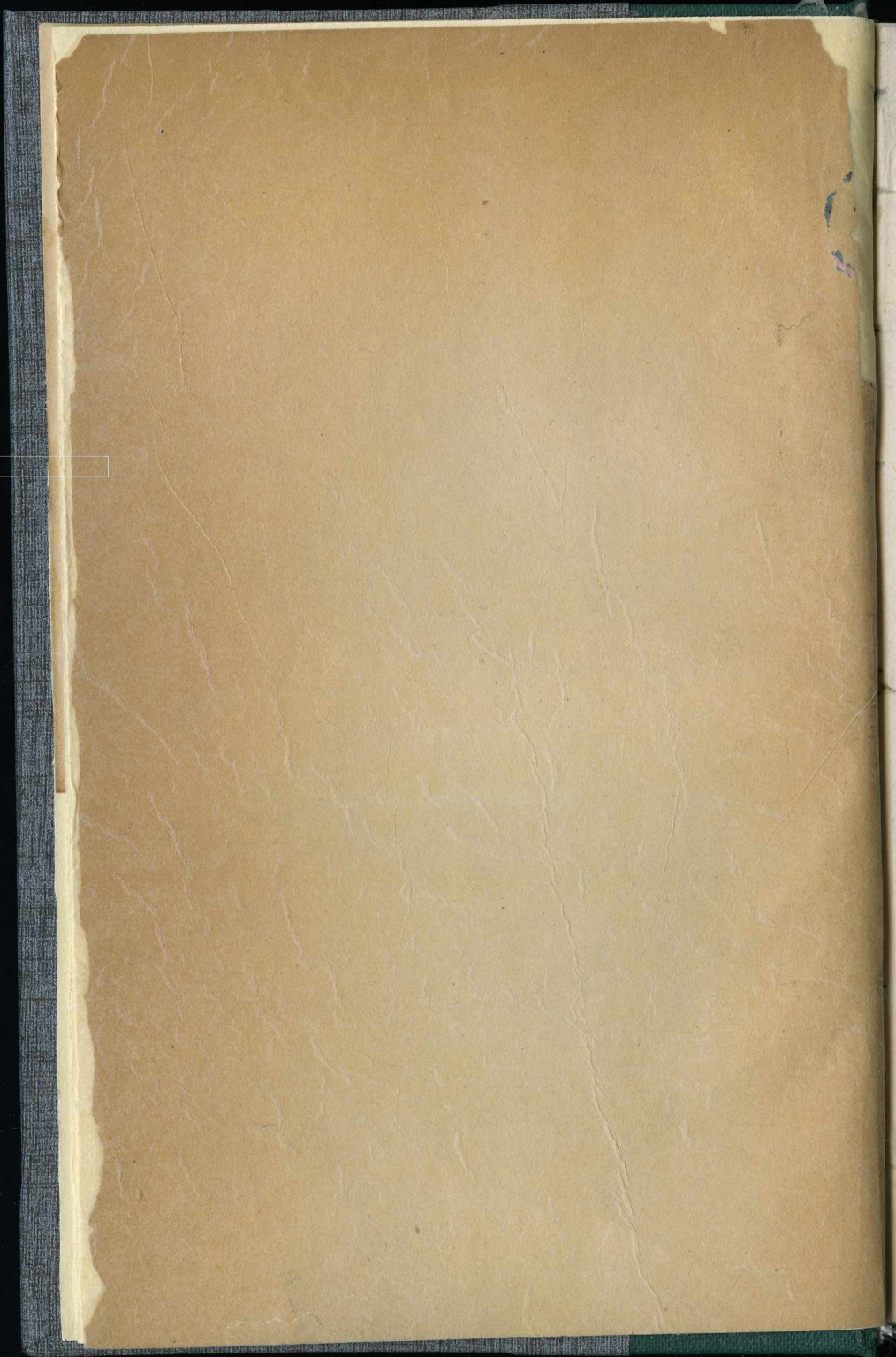
DR
GEYSÆ
BALLAGI

1. Történelmi herceg-princessák Pest városjéhe érdekel levele. 1840.
2. Két írt az elhatározhatóság a hársóság ügyeire néve. Fejér György. 1844.
3. Országgyűlési és megyei beszéd. Kölcsey Ferenc. 1848.
4. 1848. márc. 16. Toronyban tartott népgyűlésben hozott határozatok. 1848.
5. Egyházi beszéd új alkotmányunk évünnepein. Szabados József. 1849.
6. Ein freies Wort an das Vaterland. Colmann Dr. Majláth. 1861.
7. Dem Oesterreichischen Reichsrath. Von einem conservativen Staatsmann. 1861.
8. A katholikus egyház autonómiajához felkészés. Beresdy László. 1868.
9. Zur Frage der Oester städtischen Gebühren. Ludwig Schöck. 1871.
10. Baloldali értekezés Szadon. 1872.
11. Volkswirtschaftliche Betrachtungen über die Weltausstellung in Wien. Dr.
Béla Weisz. 1873.
12. Land- und volksw. Zustände in Ungarn. Ladislaus von Wagner. 1875.
13. Közéletünk kézikönyve. Dr. Fenyvesy Ferenc. 1881.

114
936

Fő Méltóságu

Herczeg - Primásnak

és

Esztergami Érseknek

Tekintetes Nemes Pest Vármegyéhez

intézett

L e v e l e

Egy áldozó-pap által jegyzetekkel kísérve.

[Kocsány József]
1.

1840.

Köszegen.

Nyomatott Reichard Karolynál.

114.

To Mr. [illegible]

Howe's - Primaries

Historical Sketch

of the [illegible] of the [illegible]

[illegible]

Howe's

For [illegible] and [illegible]

Howe's

[illegible]

Tekintetes Nemes Vármegye!

Tisztelettel vettem a' T. N. Vármegyének folyó esztendei Augustus hónap 27. napjáról hozzám intézett levelét, azon hozzá csatolt határozattal együtt, melly az 1647-iki 14-ik törvényre hivatkozva, a' katolikus Lelkipásztorokat, ha minden vegyes házasságokat különbség nélkül meg nem áldanak, és az egyházi szent szertartásokat azokra ki nem szolgáltatják, annyiszor mennyiszor hat száz forintokra büntettetni rendeli; kívánja egyszer'smind a' T. N. Vármegye, hogy általam a' Lelkipásztorok e' szerint utasíttassanak.

Nem titkolhatom- el, hogy a' T. N. Vármegyének ezen határozata keserű fájdalmat okozott bennem. Látom, hogy a' Lelkipásztorok — szemfényeim gyanánt tekintett, és becsült munkás-társaim — azért, hogy a' Katholika Anyaszentegyháznak szabályaihoz és elveihez ragaszkodnak, törvényszegőknek tartanak, annyiszor, mennyiszor hat száz fr. büntetésre kerestetnek: és a' mi reájok nézve még lealacsonyított, olly vélekedéssel terhelhetnek, mintha az illy

büntetés őket szent hivatalyoknak ösvényéről eltántoríthatná. — Látom, hogy a' katolikusoknak egyházi, és lelki dolgaik, 's az azokkal foglalatoskodó felszentelt Szolgáik szent hivataloskodásuknak köréből világi birák elejbe idéztetnek, 's a' rendes felyebbvitelnek, melly a' Felség-sértőktől sem tagadtatik meg, szigorú elzárásával, rögtöni executióval fenyegettetnek,

Ennek a' katolikus Lelkipásztorok ellen támasztott zivatarnak pedig nem az a' tárgya, hogy a' mit tőlök a' polgári törvény kívánhat, és kíván, t. i. hogy előttök olyankor is, midőn a' gyermekeknek katolika neveltetésök nem biztosítatik, teljes erejű vegyes házasságok köttethessenek, általuk ne elleneztessék, mert ezt úgy sem ellenzik; hanem az a' tárgya, hogy olly házasságokra is, mellyekben a' katolika Félgyermekeit más vallásnak általadván, ezekben hitét megtagadja, magzatinak idvességét veszélyezteti, — Anyaszentegyházának törvényét, szándékát megveti, 's e'kép a' Szentséghez készületlenségét nyilvánosá teszi, a' katolikus felszentelt pap az áldást, és szent szertartásokat kiszolgáltatni, 's e'kép azokat az Anyaszentegyháznak nevében, és hatalmával, akár mit tartson aziránt lelkiismérete, jóváhagyni, és megerősíteni kényszeríttessék. Azonban a' házassági áldás Istenhez felemelt, 's benne helyezettett erős bizodalommal végzett ájtatos imádságban, és ezt kíséző szent szertartásokban állván, e'hez képest egészen lelki dolog, s' az idvességnek eszközihez tartozó lévén, minden kétség kívül azoknak körébe, és elrendeléséhez tartozik, kik által a' mint a' Hárm. Törv.

első Rész. második czikkében mondatik: *Urunk és Üdvözítőnk az emberek' idvességét elláttatni rendelte,* vagy is a' felszentelt papokhoz; azokhoz tartozik, kikről Sz. István' Király II. könyve 2. törvény-cikkében írva hagyta: *Légyen hatalmuk az egyházi dolgokat elintézni, igazgatni, kormányozni, és kiszolgáltatni az egyházi törvényeknek rendelése szerint 's t. az az a' Püspökökhez.*

Ám de a' Püspökök egyesülve a' katholika egyességnek látható Fejével és középpontjával, nem csak Francia-, Német-, Lengyel-országban, Belgiumban, Hollandiában, de Amerikában, 's a' Napkeleti részekben is, világszerte mind a' tanítással, mind a' gyakorlattal, oda nyilatkoznak, hogy a' felhozott esetben, ha csak a' felszentelt pap magával, és Anyaszentegyházával ellenkezni nem akar, az áldást ki nem szolgáltathatja. Azt akarni tehát, hogy a' Magyar-katholika Egyháznak Püspökei, és Lelki-pásztori eljárásukban más szabályt, és más elveket kövessenek, annyi, mint őket arra szorgolni, hogy szent hivataloskodásukat nem a' katolikus szellemenben, nem a' katholika tanítással, és elvekkel összhangzólag, hanem azoknak ellenszegülve, 's e' pontban a' katholika egyességtől elszakaszkodva folytassák. Erre a' katolikusok, míg Anyaszentegyházukat, a' mint illik becsben tartják, nem állhatnak: a' Protestansok pedig, ha a' lelkiismeretnek szabadságát katolikus polgártársaikban tisztelik, azt nem kívánhatják.

Nem kívánhatják annál fogva is, mert reánk nézve a' vegyes házasságokban a' megáldást, és szent szertartásokat még polgári törvényünk is a' mint nem parancsolhatta, úgy nem is parancsolta. Nem tartozik t. i. a' csupa lelki dolog a' polgári törvénynek köréhez: ugyan azért, noha midőn az 1791-ik 26-ik cikk alkottatott, a' házassági kötésnek, és a' Templomban felveendő áldásnak elkülönözött tulajdona, mind dicső emlékezetű II-ik Jó'sef Császárnak Pátenseiből, mind más adatokból eléggé tudva volt, a' törvény mindazonáltal egyedül oda határozta rendeletét, hogy a' vegyes házasságok *mindenkor a' katolikus Lelkipásztorok előtt köttessenek*; a' megáldásról pedig, és szent szertartásokról egy szóval sem rendelkezett. — Siker nélkül hozatik-fel ez ellen a' törvénynek azon szakasza, mellyben hogy az illy házassági kötéseknek akármí ürügy alatt akadály tétessen, tilalmaztatik; mert, hogy az áldás, és szent szertartások, ezen rendelet alatt sem foglaltatnak, abból is világos, hogy a' polgári törvénynek köre akkor, midőn az akadályok' elhárítását fogta-fel, szinte olly kevéssé terjedhetett a' lelki dolgokra, mint nem terjedett akkor, mikor a' vegyes-házassági kötésnek módját egyenes szavakkal, és közvetlen kiszabta. De az akadálytételnek olly tágas értelme mellett, a' felhozott 1791-iki 26-ik törvény fonákul ellenkeznék önmagával is: mert így, midőn a' Protestansokat azokban, mik a' vallást illetik, egyedül önnön előljáróiktól függőknek rendelte; ugyan akkor a' katolikusokat szinte azokban, mik az ő Religiójokat illetik, millyek t. i. az áldás, és sz. szertartások, a' polgári törvényhozásnak, és így még a' Protestansoknak is alávetette volna. Ismét,

midőn az Evangelikusokra nézve megrendelte, hogy vallásukkal ellenkező semmi cselekvésre, még a' Processiókon való megjelenésre is ne kényszeríttethessenek: akkor a' katolikus Lelkipásztorokra nézve a' házassági akadályoknak elhárítása alatt parancsolta volna, hogy religiói elveiknek, Anyaszentegyházuk' törvényeinek, 's lelkiüsméretöknek ellenére, házassági áldás-adás végett nyelvöket megoldani, elméjüket Istenhez felemelni, Isten iránt erős bizodalomra gerjedni, kezeiket a' szent szertartásoknak véghezviteleire kinyújtani, hat száz fr. büntetés alatt, mindenkor és minden esetben erőltethessenek. — Még itt sem állapodnak meg a' visszás következtetések: hanem, ha az akadály-tételnek a' polgári *törvény-köre* határt nem szab, a' katolikus Lelkipásztornak intéseit és tanításait is, mellyeket a' vegyes házasságra vágyó katolika személynek elébe adni köteles, hat száz forintos büntetéssel megróni szükséges. Mert, ha a' katolika személynek szívére köttetik, hogy az igaz hit, melly nélkül kedvesnek lenni Istennél lehetetlen, az örök idvességnek nélkülözhetlen feltétele; attól tehát magának elidegenülni, gyermekeit elszakasztani, az idvességnek veszélyeztetése nélkül nem lehet; hogy az indifferentismus, melly midőn több vallásokat egyiránt jóknak tart, szívében egyiknek igazságát 's isteni erejét sem hiszi, az idvességre megkivánt igaz hitet soha ki nem pótolja; hogy a' ki az Anyaszentegyházat szabályaiban, törvényeiben megveti, 's nem halgatja, annak javaira számot nem tarthat, 's fejére a' végzés magától a' katolika Anyaszentegyháznak Szerzőjétől kimondva van; ha mondom ezek, 's az illetén lépésnek több kellemetlen, mint boldog kö-

vetkezései, a' dolgot méltányló fontossággal a' katholika személynek szívére köttetnek: az illy tanítás, és intés az áldásnak, és szent szertartásoknak elvonásánál is fogatosabban, az az: akadály-képen hat hat reá: és mégis senki sem fogja azt állítani, hogy az illy intésben, és tanításban eljárni tilalmas; ha ki pedig ezt állítja, az a' katholika Religiónak szabad gyakorlatát forgatja-fel, mert a' szabad gyakorlathoz a' tanításnak szabad előadása főképen, és mellözhetetlenül tartozik, a' mint hogy azt a' katholika reli gióra nézve, törvényünk nem csak megengedi, hanem szinte parancsolja. *) — Egyébiránt, hogy az illy oktatások főkép a' vegyes házasságoknak kedvetlen következményire alapítva, a' Protestáusoknál sem épen szokatlanok, magok sem fogják tagadni.

Ezekre, és több hasonló fontos okokra nézve, épen e' jelen tárgyban folytatott élénk vitatások után a' Fő RR. táblája, az utolsó Orsz.-Gyűlésen egyenesen kimondotta, 's a' mellett állhatatosan megmaradt: *hogy az áldás mind általában, mind a' házassági kötésnél, sem az 1791-ik 26ik törvény-cikkelynek, sem a' polgári törvény-hozásnak tárgya nem lehet, és így a' kérdéses esetben semmi törvénytértést nem lát.*

Nem különben siker nélkül hozattatik fel a' fél százados szokás; mert nem tagadjuk ugyan, hogy nálunk katolikusoknál dicső emlékezetű II. Jó'sef Csá-

*) Ferdinand. I. Decret. XI. artic. 5. 6. Decret. XII. artic. 12. 13.

szárnak uralkodása alatt, midőn az egyházi törvényeknek ereje szerkivül megszorított, a' vegyes-házassági összeköttetések áldással, és szertartásokkal a' férfi gyermekek' katholika neveltetésének biztosítása nélkül is véghez vitetni kezdődtek: 's 1790-ik esztendő után ugyan ezen szokás azon reménység alatt, hogy az akkor sokkal ritkább vegyes házasságokban majd a' divatozó önkénti reversálisok, majd az atyáknak szabad megegyezésök a' katolikusoknak elveiken ejtett sebet megorvosolják, folytatott legyen: de azért ezen szokás, noha minden mentséget ki nem zár: helybe hagyhatónak nem tartatik, 's minthogy a' törvénynek rendeletéből nem foly, sem abban nem gyökeredzik, annak magyarázatára sem szolgál. Miután pedig Protestans atyánkfiai a' reversálisokat erejükből egészen kiforgatják: a' katolikusokra nézve elmellőzhetlenül szükséges lett, ezen hiányos szokást megrendíthetlen elveiknek szabályaira olly foganattal visszavinni, hogy a' házasság' Szentsege körül divatozó gyakorlat amazokkal ne ellenkezésben, hanem összehangzásban legyen. Épen arra való a' katholika Anyaszentegyháznak lelki hatalma is, hogy ha mi eltévedések annak szent céljától némelly időben, és némelly tartományokban történtek, arra ismét a' visszatérés, ragaszkodva az egész Anyaszentegyháznak egységéhez, és látható Fejéhez, lehetséges legyen. — Ez a' katholika religiónak természetéből, 's szabad gyakorlatának elemeiből foly; ezt akadályozni nem lehet; — 's ha ki akadályozná, az a' katholika Anyaszentegyházat fen-állásának legfőbb eszközétől megfosztani törekednék, világos hazai törvényeinknek daczára.

Mi tovább az 1647-iki 14. törvény-czikknek az áldásnak és szent szertartásoknak megtagadására alkalmazását illeti, kétséget nem szenved, hogy ennek nem csak helye nem lehet, de az 1791-iki 26-ik cikk azt egészen kizárja. Csak az első Királyi kegyelmes Leiratot, melly 1790 7-ik Novemberben a' religiói tárgyban az Ország' Gyűléséhez érkezett, szükséges a' második, vagy is 1791-iki 18. Januáriusban szinte azon tárgyban kiadott Királyi kegyelmes Végzéssel, és az abból alkotott törvénynek szavaival összevetni: *) azonnal kitűnik, hogy a' szavak, mellyek a' felhívott 1647-iki 14. törvény-czikknek büntetését a' religiói törvénynek mindenféle megszegéseire kiterjeszték, szántsándékkal kihagyattak, és a' törvénynek világosb értelmére, még ezen szó „*violentarum*“ bészerezetvén, a' törvény az említett büntetést egyedül az *erőszakos foglalásokra* szorította. Ennél fogva tör-

*) II^{dik} Leopoldnak az 1790ⁱ Nov. 7^{én} kiadott Leirata (:lásd a' Napló II rész. 268^{dik} lapon 12^{dik} § alatt:) így vala szerkesztetve: „Nullae unquam deinceps quocunque sub praetextu admitti possunt Templorum, Scholarum, et Parochiarum occupationes; illos autem, qui talium occupationum se reos fecerint, non secus ac illos, qui *Articulum hunc in toto, vel in parte transgressi fuerint, aut violaverint*, poena Art. 14ⁱ Anni 1647ⁱ sancita maneat. Ezen Resolútióban a' Katholikusok meg nem egyezvén (lásd az Ákták' 420^{dik} lapján); ő Felsége 1791 Januar 18^{án} új Resolútiót adott, mellyből alakult az 1790ⁱ 26^{dik} czikknek 12^{dik} §^a imígyen: *Illos autem, qui talium violentarum occupationum se reos fecerint, poena 600 florenorum ung. art. 14. an. 1647. sancita maneat.* Im az 1791 törvényhozó Test világosan ki jelenti, hová kell, s' lehet egyedül alkalmaztatni az idézett törvényt.

tént, hogy noha a' katolikusok az Ország' rendeletének, különösen azon pontban, melly a' katolikus atyáktól született mind két nemű gyermekeket a' katolika hitben neveltetni parancsolja, gyakor áthágását tapasztalták, azért mégis Evangelikus polgártársaikat hat száz fr. büntetésre való idézéssel soha nem zaklatták. — Melly lényeges megjegyzésekhez járul még azon észrevétel, hogy a' vegyes házasságok, sem az 1647-iki Diaetán, sem az előtt Ország-gyűlési sérelmekben, vagy tanácskozásokban elő sem fordulván, törvénynek tárgyai annál kevésbé lehettek, minél bizonyosb, hogy azok a' Protestansok által is rendszerint tilalmazottaknak tartattak, kivételképen pedig azokhoz hasonló feltételek alatt engedtetek, mellyek a' katolikusoknál mai napiglan divatoznak.

Hogy végre ezen vád se maradjon érintetlen, melly a' T. N. Vármegyének határozatában a' katolikus elvekhez alkalmazott egyházi eljárást, mint *homályos ködbe burkoló, 's az előhaladást feltartóztató* lépést bélyegzi-meg, légyen elég említeni hogy a' vegyes házasságok' megáldásának a' katolikusoknál másut is, bármelly országokban, és tartományokban, a' gyermekeknek katolika nevelése iránti biztosítás nélkül hely nem adatik. Így van ez (hogy más országokat elhagassak) egész Franciaországban, így van Belgiumban, így van Bavariában, a' mint ezt teljes hitelességű próbákkal bebizonyítani lehet. Nem szólok Éjszaki Amerikáról, mellynek Püspökei a' közelebb tartott Baltimorei gyülekezetből ugyan illy érzésüket egész világ előtt nyilvánították. — Ha tehát

más olly országokban, mellyek közönségesen mint a' szabadságnak, előrehaladásnak, csüggedhetetlen iparnak, és a' szép mesterségeknek hazáik dicsőítettnek, a' katholikus elveknek követése sem a' nyugalmat fel nem zaklatja, sem hátramaradást, homályt, vagy felleget nem okoz, bizton vigasztalhatja magát a' T. N. Vármegye, hogy az illy eredményektől, ha más kártékony kezek konkolyt nem hintnek közbe, édes Hazánk is mentve lesz.

Ezekből méltóztatik a' T. N. Vármegye általlátani, mennyire egyezzen-meg a' kérdéses határozat a' a' Katholika Magyar Anyaszentegyháznak törvényes helyzetével, — 's milly utasításokat sugalljon kötelességemnek érzete, hogy azokat jelen álláspontomról a' kormányom alatt lévő Lelki-pásztoroknak elejbe adjam. Tizenkilencedik esztendeje foly, hogy az isteni gondviselésnek, és a' felsőbb hatalomnak kegyelméből, 's megbizásából a' Püspöki kormányt viselem, mind ollyan Megyékben, mellyekben Evangelicus polgártársainknak száma elég nevezetes. Ha valakinek közülök szeretetlenséggel, vagy békételenséggel terhére voltam, vagy igazságos panaszra okot szolgáltatam, álljon elő, megfelelek néki. — De viszontag soha tenni nem fogom, hogy a' katholika szent Hitnek megőrzésében az Anyaszentegyháznak, 's az ő törvényeinek, és szabályainak védelmében, a' mikre t. i. szent Hivatalom által szorgoltatom, hanyagnak vagy hívtelennek találtassam; — sőt inkább egészen magamévá teszem Sz. Hieronymusnak egyik ellenkezőjéhez intézett ezen mondását: *in uno tibi consentire non possum, ut me catholicum non probem. Si ista causa discordiæ est:*

*mori possum, tacere non possum.**) — Ezekhez képest tehát utasítom a' Lelkipásztorokat, hogy példái legyenek egyebeknek a' polgári törvényeknek hűséges megtartásában; hogy a' szeretet lelkesítse valamint minden tetteiket: úgy házassági oktatásaikat is; igyekezzenek az Apostolnak intése szerint, mennyire rajtok áll, mindenkkel, különösen a' más Vallást követő polgártársainkkal békeségben élni. De tisztem és hivattatásom szerint utasítanom kell őket a' felől is, hogy az egy idvezítő igaz hitet, mellynek szolgálai lettek, épen megtartsák; a' Katholika Anyaszentegháznak egyességét megőrizték, 's attól sem egyébkor, sem hivataloskodásuknak gyakorlatában elne távozzanak. A' mikkel minthogy mi Katholikusok senkinek sérelmet, hanem önnön egyházi körünkben maradván, egyedül elveinknek, és üdvös szabályainknak szabad követhetését igaz, és törvényes jogunknál fogva kívánjuk: biztosan reménylem, hogy a' T. N. Vármegye e'béli igazságos kívánatunknak sem a' többször felhozott határozattal, sem egyéb módokkal akadályunkra nem lesz.

Egyébiránt a' T. N. Megyének a' papi személyekre nézve, még pedig egyházi hivataluk' körében úgy az egyházi, és lelki dolgokra nézve magának tulajdonított biráskodását, valamint törvényesnek el nem is-

*) Egyben nem egyezhetek veled, hogy magamat Katholikusnak lenni be ne bizonyítsam. Ha ez ellenséges yitánk' oka: úgy meg halni tudok; de hallgatni nem! Sz. Hieronymus.

mérhetem, *) úgy az ellen, mint az egyházi hatóság-
nak világos sértése ellen, ezennel ünnepélyesen óvást
teszek; és ellenmondok; többnyire pedig a' Tettes
Ns Vármegyének becses jóvoltába ajánlott, különös
tisztelettel maradok a' Tettes Nemes Vármegyének,
— Esztergomban 12-dik Novemberb. 1840. kész kö-
teles szolgája Kopácsy József m. k. Esztergami Érsek.

*) Mathiae I. Decr. I. ann. 1462. art. 3. — Ferdinand. I. Decr.
XVIII. an. 1557. art. 10. — Tripart. Prolog. Tit. 9.

